

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Nærings- og fiskeridepartementet

Dato: 07.08.2026

Deres ref: 25/7604

NIBIO

Postboks 115, 1431 Ås

Tlf: 406 04 100

post@nibio.no

nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Innspill til stortingsmelding om romvirksomhet

Vi viser til deres arbeid med meldingen til Stortinget om romvirksomhet, herunder høringen 18. juni for generelle innspill til meldingen.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) er både et forskningsinstitutt med særlig ansvar for forskning knyttet til jord- og skogbruk, og et forvaltningsorgan med ansvar (bl.a.) for informasjon om areal og arealressurser. NIBIO benytter i begge disse kapasitetene data og tjenester fra jordobservasjon og har følgende synspunkter på norsk romvirksomhet.

Rombaserte data og tjenester i landbruket

Blant de rombaserte tjenestene benytter landbruket først og fremst posisjoneringstjenester. Slike tjenester er et nødvendig grunnlag for maskinell presisjonsdrift, både i jord- og skogbruk. Ved beitebruk i utmark styrker posisjoneringstjenester arbeidet med oppsyn og gjeting og forenkler oppfølgingen av syke eller skadde dyr. I skogbruket benyttes satellittnavigasjon til taksering, registrering og driftsplanlegging.

Jordobservasjon (satellittbilder) benyttes i mindre grad innenfor landbruket. Bedre spektral og romlig oppløsning samt hyppigere opptak kan endre forutsetningene for dette. Per 2026 har landbruket etablert operative system for forenklet oversiktskartlegging i fjellet (distribueres integrert i kartproduktene AR50 og Grunnkart for arealanalyse, samt i avledet form i Hovedøkosystemkart for Norge), skogkartlegging (SR16) og grønnstruktur i bebygde og opparbeidede områder (FKB Grønnstruktur). Disse produktene distribueres gjennom den nasjonale geografiske infrastrukturen Norge digitalt.

Nye utviklingsprosjekter som tar sikte på å etablere operative tjenester basert på jordobservasjon omfatter mer detaljert kartlegging i fjellområdene, tremaske (for å kartlegge den faktiske utstrekningen av tresatt areal) og avgrensing av åpen myr. Det arbeides også med å benytte jordobservasjon for å kartlegge «sannsynlighet for endring» som et hjelpemiddel for å effektivisere

NIBIO

ajourholdet av jordbrukets arealressurskart. Utviklingen av slike produkter skjer gjerne i et nært samarbeid med andre statlige etater.

Koble forskning og driftsmiljø

For å utvikle tjenester som operasjonaliseres og faktisk tas i bruk er det behov for et tett samarbeid mellom forsknings/utviklingsmiljøene og et forvaltningsmiljø eller en næringsorganisasjon som kan sette innovasjonen i operativ drift. Ved å knytte utviklingsarbeidet nært opp til forvaltningsorganets faktiske behov og se til at operasjonalisering og etablering av et driftsmiljø inngår i utviklingsprosjektet har NIBIO klart å omdanne flere av sine forskningsprosjekter innen jordobservasjon til operative offentlige tjenester (se ovenfor). Vår oppfatning er at tett involvering av driftsmiljøet allerede i utviklingsfasen er avgjørende for at forskning og utvikling på dette området skal kunne omdannes fra forskningsprosjekt til operative tjenester.

Copernicus Land Monitoring Service (CLMS)

NIBIO har nytte av Norges deltagelse i ESA og i EUs romprogram, da spesielt Copernicus. Nyten kommer i hovedsak i form av tilgang til jordobservasjonsdata til bruk i egen utvikling av nasjonale tjenester.

NIBIO har nær kontakt med landtjenestene i det Europeiske Copernicus-programmet (Copernicus Land Monitoring Service, CLMS). Dette programmet har i stor grad prioritert å utvikle felles Europeiske og globale tjenester. Disse tjenestene oppleves som lite relevante for nasjonale oppgaver. Dette er en opplevelse vi deler med nasjonale aktører i andre europeiske land vi samarbeider med.

Vi vet ikke hvordan dette forholder seg for andre segmenter innenfor Copernicus programmet, men for å utvikle landtjenester som er relevante på nasjonalt nivå er det etter vår erfaring avgjørende med sterk medvirkning fra berørte nasjonale etater. Vår oppfatning er derfor at man innenfor norsk romvirksomhet må ta et selvstendig nasjonalt ansvar for utvikling av land-tjenester og integrere disse i den nasjonale informasjonsinfrastrukturen.

Nasjonal forsknings- og geodatainfrastruktur

Det er behov for bedre integrasjon mellom rombaserte data og eksisterende nasjonale forsknings- og geodatainfrastrukturer. Dagens situasjon er at store mengder satellittdata ofte lastes ned, kopieres og lagres flere ganger for bruk i ulike analyser hos forskjellige utviklingsmiljøer. Dette fører til unødig duplisering av data, øker behovet for lokal lagringskapasitet og gir merarbeid for brukerne.

NIBIO

Behovene i forskningssektoren vil være noe forskjellig fra behovene knyttet til utvikling og operasjonalisering av offentlige tjenester. NIBIO er kjent med begge dimensjonene. For forskning er det særlig viktig med god integrasjon av romdata mot nasjonale forskningsinfrastrukturer som f.eks. Sigma2/Uninett, slik at forskningsprosjektene kan få effektiv tilgang til store datamengder, tungregning, kunstig intelligens og avanserte analyseverktøy uten å måtte etablere parallelle datalagre. For utvikling og forvaltning av operative tjenester er det tilsvarende viktig å koble tilgang til romdata tettere til Norge digitalt-samarbeidet, nasjonale geodatatjenester og offentlige felleskomponenter (fellesløsninger).

Stortingsmeldingen bør ta opp i seg behovet for felles tilgangsløsninger, standardiserte grensesnitt og mulighet for å prosessere data i felles infrastruktur der store satellittdatasett allerede er tilgjengelige. Målet bør være å unngå at de samme dataene må lastes ned og lagres mange ganger av ulike brukere, også innenfor den samme infrastrukturen. Dette vil også styrke utviklingen av operative tjenester innen klimaovervåking, naturforvaltning, landbruk, skogbruk, beredskap og arealplanlegging. Slik kan investeringene i både romsektoren, forskningsinfrastruktur og nasjonale geodatatjenester utnyttes bedre.

Styrket nasjonal medfinansiering til norsk deltakelse og retur fra ESA-programmer

Både som forskningsmiljø og som offentlig virksomhet opplever NIBIO at det kan være krevende å delta i prosjekter innenfor de europeiske romprogrammene fordi finansieringsordningene ikke dekker de faktiske kostnadene. På samme måte som EUs forskningsprogram Horisont Europa er de europeiske romprogrammene ofte underfinansiert. Private aktører kan reinvestere noe av overskuddet fra annen aktivitet i deltagelse i slike program. Forvaltningsorgan har ikke anledning til å opparbeide et overskudd og må derfor avstå fra å delta, selv om prosjektene har faglig betydning og betydelig potensial for innovasjon, tjenesteutvikling og samfunnsnytte. Dette begrenser Norges evne til å hente ut verdien av medlemskapet i ESA og reduserer norsk synlighet og innflytelse i europeisk romsamarbeid.

Det er derfor ønskelig at stortingsmeldingen vurderer mulige virkemidler som kan redusere terskelen for norsk deltakelse i ESA-programmer og ESA-initiativer. En mulig modell er å etablere en nasjonal medfinansieringsordning eller supplerende støtteordning for norske deltakere. Formålet vil være å øke norsk retur fra ESA-investeringene og sikre at flere norske forskningsmiljøer, offentlige virksomheter og bedrifter kan bidra aktivt til utviklingen av rombaserte tjenester.

Innovasjonstilskudd for romteknologi (Nasjonale følgemidler)

For NIBIO har Innovasjonstilskudd for norsk romteknologi (tidligere Nasjonale følgemidler) vært viktige for muligheten til å utvikle tjenester. Det er ønskelig at denne (eller tilsvarende) ordning opprettholdes.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Per Stålnacke". The signature is fluid and cursive, with the first name "Per" clearly legible and the last name "Stålnacke" written in a more stylized, connected script.

Per Stålnacke

Forskningsdirektør, NIBIO